

PŘEDMLUVA

(z tištěné formy PD)

Předkládáme veřejnosti sto osmdesátý šestý svazek „Československé statistiky“, který obsahuje definitivní výsledky zpracování statistiky přirozené měny obyvatelstva v republice Československé v roce 1948. Tímto svazkem se ukončuje vydávání pramenných děl o přirozené měně obyvatelstva.

Jako všechny svazky vyšlé po roce 1945, je i tento svazek rozdělen do dvou dílů: I. díl obsahuje výsledky za české země, II. díl výsledky za Slovensko a vydává jej Slovenský plánovací úřad v Bratislavě.

Výsledky za rok 1947 vyšly ve svazku 185, za rok 1946 ve svazku 181 a za rok 1945 ve svazku 178.

Zpracování výsledků za rok 1948 se liší od zpracování roku 1947 zařazením detailu o zemřelých dětech do 1 roku podle okresů v kombinaci s donošeností a s výdělečnou činností matčinou (tab. 1 zemřelých) a zařazením tabulky 3. o příčinách smrti dětí zemřelých ve stáří do 1 dne. Obě zmíněná třídění si vyžádala zvýšený boj proti kojenecké úmrtnosti. Prvé třídění bylo umožněno tím, že do nového ohledacího listu a do sčítacího lístku úmrtního byla pojata u dětí zemřelých do 1 roku otázka, zda dítě bylo donošeno či nikoli. Bohužel nebylo možno tuto otázku zařadit zároveň také do sčítacích lístků rodných, neboť při dosavadním nejednotném způsobu hlášení o narození nebylo záruky, že dostaneme spolehlivé údaje. Stane se tak později.

Protože rokem 1948 (resp. 31. ledna 1949) se skončila na území republiky Československé platnost zákona č. 127/1925 Sb. obsahující poslední ustanovení o zemském zřízení, je rok 1948 také posledním rokem, kdy byla přirozená měna obyvatelstva tříděna podle zemí. To je důvod, proč v tomto svazku uveřejňujeme zvláštní přehlednou tabulku o přirozené měně v Československu v letech 1919-1948 podle zemí a mimo to mapu, zachycující územní rozdělení podle správních okresů a zemí do konce roku 1948.

V t. zv. okresních tabulkách a v tabulkách o přirozené měně podle velikostí obce se setkáváme s městy nad 10 000 obyvatelů. Poukazují zde na vysvětlení ve svazku č. 185, kde je uvedeno, proč z důvodů zachování kontinuity do velikostní skupiny měst nad deset tisíc obyvatelů jsou zahrnuta i některá města, která po roce 1945 klesla pod tuto hranici. Jejich počet se proti roku 1947 zmenšil v Čechách o 1 (Trnovany, sloučené v březnu 1947 s Teplicemi), v zemi Moravskoslezské se zmenšil rovněž o 1, totiž zrušením společné správy města Vyškova s Brňany, Dědicemi, Křečkoviciemi a Nosálovicemi, a o 2 vzrostl (zařazením Třince po jeho sloučení v únoru 1947 s Konskou, Líštnou a Lyžbicemi a Uherského Hradiště po jeho sloučení se Starým Městem, Mařaticemi a Derflí).

Z provedených změn názvů obcí vyplynula změna názvu města a okresu Frývaldova na Jeseník (v lednu 1947). Územní změny a změny názvů jsou respektovány, pokud došly do konce roku 1947.

Statistické zpracování tohoto svazku řídili po vědecké stránce Dr. Vladimír Srb, po technické stránce J. Šolínová, při tabelárních a publikačních pracích společně s F. Podhorou.

V Praze v červenci 1951.

Dr. František Fajfr,

předseda státního úřadu statistického

Ing. Oto Ullmann,

přednosta odboru 150